GRIMOVE PRIČE

GRIMOVE PRIČE

ILUSTRIRAO

VLADIMIR KIRIN

PRIREDIO

MIRKO JURKIĆ

NAKLADA »NAŠA DJECA« ZAGREB
GAJEVA 25 · TEL. 36-604

V. KIRIN

BREMENSKI SVIRAČI

Ostario magarac, a kad nije više mogao nositi vreće, gospodar smisli da mu odere kožu. Magarac pogodi šta ga čeka, pa jedne noći uteče i polako hiteći krene u Bremen. Na putu susretne psa. I on pobjegao, jer mu bijahu ispali zubi i po njega došao živoder. Oni se brzo dogovore, te će zajedno tražiti novu službu. Susretnu mačku. I ona je bila nesretna: utekla iz vreće, da je ne utope u potoku. »Hodi i ti s nama.« »Kuda?« »U Bremen.« I ona krene s njima. Najzad ugledaju pijevca. Pjeva na pragu, da se napjeva prije smrti, jer će sjutra pod nož pa u lonac. »Ostavi ti svoj lonac, hajde ti s nama.« »Kuda?« »U Bremen«, reče magarac, »tamo ćemo postati gradski svirači. Ja sviram uz bas, pas udara u bubanj, mačka će pjevati noćne pjesmice, a ti si majstor za podoknice i budnice.« »Jesam«, reče pijevac i pođe. * * Put ih dovede u šumu. Dan je bio kratak a Bremen daleko, pa će tu u šušnju prenoćiti. Pijevac će na drvo. Uzletio pijevac, sjeo na vrh i pogledao naokolo. Ugleda u mraku svijetlo i upita družinu: »Je li ono kuća?« Mora biti kuća, rekoše. To je za njih, u kući se dobro spava i dobro večera. Tamo će oni otići. Nije im to bilo teško, jer prtljage nisu imali. Odu oni tamo. Bila je to razbojnička kuća, to jest puna svega, a oko nje šuma. Ima li tko unutra? Magarac će pogledati, on to može. Primakne se magarac prozoru. »Vidiš li?« »Vidim, goste se. Ima svega, ali brzo jedu pa ne smijemo čekati.« »Eto nama večere«, rekoše ostali. Skupe se, slože se, poredaju se. Magarac se propne na stražnje noge, a prednje spusti na prozor, pas skoči na magarca, mačka na psa, a pijevac mački na glavu. Onda zaori četveropijev: iz petnih žila uzdahnuo magarac i zanjakao snažno **i-a,** složno s njim zagrmio pas **uf-uf,** s visine vrisnula mačka **jau-mijau,** a odozgor pijevac podigao kljun, lupnuo krilima i kriknuo **kukuriku!** U sobi nastade groza. Zaigraše vilice i zacvokotaše zubi, kad su razbojnici čuli taj urnebes i ugledali na prozoru troglavo strašilo i gore na njemu veliku perjanicu i bojnu sviralicu. (Neka sada govori slika.) Jedan nije ni zagrizao jabuku a našao se na podu, drugi skočio da bježi, treći začepio uši, a ostali oglušili, ostavili jelo i piće, pa i ne gledaju kako im propade vrč najboljeg vina, a iz vreće se prosuše dukati. A za čas će svi uteći, kad ono strašilo provali u sobu. * * I utekli su. A bremenski svirači večeraše i legoše: magarac na smetljište, pas kraj vrata, mačka na ognjište, a pijevac na gredu pod krovom. Ali razbojnici nisu mirovali. Žao im blaga, te se jedan vrati, da vidi tko im ote kuću. Ušulja se čovjek i osluhne. Tišina. Mrak. Mačka gleda, svijetle joj se dva oka, ali on ne vidi mačku, a čini mu se da vidi dvije žeravice. »Raspuhat ću žeravicu, da naložim vatricu«, reče i puhne mački u oči, a ona to jedva dočeka, pljune mu u lice i ošine ga svojim noktima. On se prepadne i trkne na vrata: tu ga dohvati pas sa ona tri zuba što ih je još imao, a čovjek poskoči i srne u dvorište. Ali ni magarac nije spavao, već odapeo stražnjim nogama čovjeka u bradu, a kako je pijevac nešto ružno sanjao, i on otvori oči, a onda dovikne: **Kukuriku!** Jedva živ razbojnik se vrati u družinu. »Šta je?« upita ga harambaša. »Zlo, braćo. Sve je osvojila vještica. Izbljuva na mene nekakvu vrućinu a sluge dočekaše nožem i toljagom i jedva donesoh glavu.« I nisu se vratili, a četvorica svirača ostadoše u kući i ne odoše u Bremen.

V KIRIN 49

ZLATNA GUSKA

Imao čovjek sina, a draga mu bila šala i lakrdija, pa mu dali ime Zvrkan. Jednom otac pošalje Zvrkana po drva, a kad je odlazio u šumu, majka mu turi u torbu crn kolač i čuturu kisela vina, neka se na putu krijepi. Ode momak u šumu i ugleda čovuljka: sjeo na panj i čeka, star je, koža mu nabrana, kosa bijela. »Dobro ti hodaš«, reče mali, »a ja ne mogu ovako gladan i žedan. Daj mi malo svoga kolača i vina.« »Hoću, pola meni pola tebi«, reče Zvrkan i razveže torbu. Kad su sažvakali kolač i popili vino, reče mali: »Ti si milostiva srca, zato ću te usrećiti. Posijeci ono staro drvo. Šta u panju nađeš, to je tvoje.« To reče i nestane ga. Zvrkan posiječe drvo i vidi u panju rupu, u rupi gusku, a na njoj perje od čistoga zlata. On veselo cikne, izvadi gusku i ode u krčmu. A krčmar imao tri kćeri. Kad one u gusinjaku ugledaju zlatnu gusku, svaka poželi jedno njezino pero, i najstarija prva zgrabi jedno, ali odmah ostane kao lancem privezana uz gusku i nije se mogla od nje otrgnuti. Druga je uhvati za ruku, da i ona ugrabi jedno zlatno pero, pa i ona ostane, a za njom i treća. Mučile se djevojke da se otmu, ali koliko se god one trzale, nisu mogle ništa i morale su ostati kraj guske. Tako im prođe noć, kad u zoru eto ti Zvrkana. On odmah zgrabi gusku i pohiti u grad, a djevojke za njim. Jurio je preko trnja i čičaka, kad ih opazi župnik. »Zar je to lijepo, tri djevojke love jednog momka? Stidite se!« poviče župnik i uhvati jednu za ruku, ali odmah posrne i potrči za njima, jer se ni on nije mogao otrgnuti. Naiđe crkvenjak, a za njim dva seljaka. Nesrećom župnik ih zovne, te oni odmah priskočiše da ga oslobode, ali su i oni morali potrčati za guskom, i nisu stali, dok nisu došli u grad. * * U gradu je stanovao kralj. Imao je žalosnu kćer, koju nitko živ nije mogao nasmijati. Ocu je toliko bilo žao kćeri, da je obećao, ako kakav čovjek nasmije kraljevnu, da će je tome čovjeku dati za ženu. A Zvrkan je to znao. Dok je stigao u grad, kralj je upravo bio izišao sa kćerkom na ulicu, ne bi li se malo razveselila. Kad je opazio momka i njegovu gusku, za guskom tri lijepe djevojke, za njima župnika, za župnikom crkvenjaka i dva seljaka, nasmije se kralj toliko, da mu je od smijeha zaigrala i glava i na glavi zlatna kruna. Onda baci oko na kćer, i radost ispuni njegovo srce: nasmijala se i njegova žalosna kći kao grlica, da je lijepo bilo čuti. Bio je veseo, a još veseliji Zvrkan. Mislio je : »Ja sam prvi nasmijao kraljevnu, ona će biti moja žena.« Ali kralj to nije želio, jer je Zvrkan bio siromašak, i najzad je smislio, kako će ga odbiti. Najprije mu reče, neka nađe čovjeka koji će do noći ispiti sve vino iz njegova podruma, pa će mu onda dati kćer. Zvrkan se sjeti čovuljka i ode u šumu, da mu on pomogne; ali tu srećom nađe nekakva vinopiju, i taj ispije do noći sve vino iz kraljeva podruma. Onda mu reče kralj, neka mu još nađe čovjeka, koji će pojesti brdo kruha. »Šta ću sad?« reče Zvrkan te opet ode tamo i naiđe na gladnoga trbonju, a taj naoštri zube i pojede pred kraljem brdo kruha. Najzad reče kralj Zvrkanu neka mu još načini brod koji će ići po zemlji i po vodi, pa će mu dati kćer. On opet ode u šumu i tamo ugleda onoga čovuljka. Čovuljak mu reče: »Ja sam bio onaj što je sve ono pojeo i popio. Ja ću ti opet pomoći, jer si bio milostiva srca.« I načini mu onakav brod. Kralj je najzad morao Zvrkanu dati kćer, a ona se opet nasmijala i nije više bila žalosna.

VUK I SEDAM KOZLIĆA

Imala koza sedam kozlića. Bili su još ludi i nisu znali tko obilazi oko njihove kuće, da ih ulovi i pojede. Samo pogledajte sliku, pa ćete vidjeti tko je to bio: nitko drugi već vuk. Eno ga vidite kako se prišuljao i čeka, da ode njihova majka. Djeca se još igraju, a ona ih opominje: »Mirujte, djeco! Skupite se, da čujete šta ću vam reći.« Djeca će se najzad sabrati oko majke, a onda počinje priča. ... »Idem u šumu, djeco, da vam dobavim hrane, a vi se ne mičite iz kuće. Dobro se čuvajte vuka razbojnika, jer je on stari lažac. Ako vas prevari i vi ga pustite u kuću, redom će vas pojesti. Umije on svašta od sebe načiniti, samo da ga pošteni svijet ne bi prepoznao. Ali ako dođe, vi ćete ga poznati po njegovu debelu glasu i po njegovim crnim nogama.« Tako je govorila stara koza, a djeca slušala i dobro pamtila. Kad majka ode, eto nekoga: Kuc, kuc na vrata. »Tko je?« »Ja sam, djeco, otvorite vašoj majci!« Kozlići po glasu poznaju vuka i poviču: »To nije istina. Majka ima tanko grlo, a u tebe je debeo glas. Ne ćeš nas prevariti. Ti si lažljivi vuk.« Vuk ode. Kuda će? Pravo u grad. On kupi u gradu šipku krede, žvakne, gutne, i glas mu dođe sitan, fin. Opet se vrati. »Otvorite, djeco, majci. Evo sam vam nešto donijela.« Ali se je opet prevario, jer je crnu svoju šapu metnuo na prozor. »Stidi se, opet nam lažeš!« kažu mu kozlići. »Majka nema ružnu crnu nogu kao ti. Ti si bezobrazni vuk.« Onda vuk ode u selo, šapu namaže tijestom i obijeli brašnom, a kad se vrati, javi se i trećiput: »Otvorite majci, dječice, ne bojte se, nešto sam vam lijepo donijela.« Kozlići mu odgovore: »Pokaži nam šapu.« Onda vuk metne na prozor šapu, a oni poviču: »Istina je, to je naša majka!« i otvore vrata, ali kad ugledaju vuka, poteku kud koji da se sakriju, a vuk ih jednog za drugim nađe i pojede; samo najmlađega nije umio naći. Kad se tako nagutao, otkasa na livadu i tu legne u hladovinu da spava. Koza se vrati, ali je nitko ne dočeka. Uzalud je dozivala djecu. Istom kad je zovnula najmlađega, začuje sitan glas: »Evo me, majko, sakrio sam se u dobroj kućici našeg zidnog sata.« Stara izvadi dijete, a kad je od njega sve čula, ode da traži razbojnika, a kozlić pristane za njom. * * Vuk je u to doba spavao i gromovito hrkao, a kad ga stara ugleda, opazila je kako mu se trbuh miče. »Jesu li to moja dječica?« pomisli majka i reče malome: »Brzo kući! Škare, iglu i konac!« Dijete ode i trkom se vrati, a ona zabode škare vuku u trbuh i stisne zube. Sjek, sjek, eto prvoga i drugoga, sjek sjek sjek, eto trećega i ostalih redom, jedan za drugim kozlići podigoše gubice, ispuzaše, ustadoše na četiri noge i poskočiše živi zdravi, jer ih gladni žderonja bijaše samo preko zuba pustio i čitave progutao, kako ne bi umio ni jedan vuk na svijetu. »Brzo, donesite kamenja, djeco!« dovikne djeci stara koza. Truk truk, pred njom je bila hrpa kamenica, zvek zvek, sve je bilo složeno u trbuhu onoga zlotvora, si si si, trbuh je bio zašiven i konac zauzlan. * * * Probudio se vuk, digao se, pljucnuo, ožednio. Pođe na vodu i dotumara do zdenca, ali je zdenac bio dubok, a vrat kratak. »Prejedoh se, evo mi puca trbuh, ubi me žeđa!« reče vuk i protegne se, da gubicom dokuči vodu. Ali kad se nadnio nad zdenac, pretegne trbuh i vuk naglavce odleti u zdenac. A kozlići? Eno još su živi, igraju kolo oko zdenca.

V. KIRIN
950

MLINAROV MOMAK I MAČKICA

Radila u mlinu tri momka, a kad mlinar ostari, on ih zovne pa im reče: »Meni je došlo vrijeme da sjedim iza peći, a mlin ću dati jednome od vas. Hajdete u svijet i pošteno radite, pa koji mi dovede najboljega konja, mlin je njegov.« Momci odu, ali su dva starija o trećemu govorili da je zvekast, pa navale na njega: »Ti sjedi kod kuće i krpi vreće, Tomo, jer ti nikad ne ćeš dobiti konja.« Tomo nije želio imati mlin, ali ih nije slušao, jer je htio mlinaru dovesti konja. Oni dođu u pećinu i tu zanoće, a kad je Tomo zaspao, ona dvojica odu. U jutro se Tomo začudi, kad vidi da ih nema, a onda sam krene kroz šumu. Sretne šarenu mačkicu. »Kuda, Tomo?« javi se mačkica. »Zašto pitaš, kad mi ne možeš pomoći«, reče on, a ona nastavi: »Ja znam šta tražiš. Hajde k meni. Ako mi budeš vjerno služio sedam godina, ja ću ti dati najboljega konja.« I povede ga i dođu u njezin ukleti dvorac. U dvorcu su bile same mačkice. Pjevale su i svirale, spremale i dvorile, a kad je gospodarica s Tomom dovečerala, ona im reče: »Sad ga odvedite na spavanje«, i Tomo pođe za njima. One ga spreme u postelju, a u jutro opet dođu da mu pomognu. »Nikad mi nije bilo ljepše«, govorio je Tomo, dok se oblačio. Sjedio je na mekanom stocu, gledao oko sebe i jutru se veselio. A one nisu dangubile. Jedna mu je sjedila na krilu, tri su prele kraj njegovih ušiju, druge se žurile da mu obuku čarape i cipele, a za dobro jutro donijele mu i lutkicu. »Ah, ah«, veselio se Tomo, »lijepo me dvore.« Ali je i on morao raditi svoj posao. Svaki je dan cijepao i nosio drva, dobro radio i dobro se hranio, a dvorile ga mačkice. Tako su prolazila ljeta, a onda mu gospodarica reče: »Sad mi načini lijepu kućicu.« Tomo pljune u šake i načini srebrenu kućicu, a onda reče: »Eto sam sve uradio, a moga konja još nema.« A bilo je već prošlo sedam godina. Mačkica ga počasti dobrim ručkom, a onda mu pokaže put i reče, neka ide kući, a ona će mu za tri dana dovesti njegova konja. Ali mu nije dala nove odjeće i momak se morao vratiti u staroj haljinci, koja se bijaše za sedam godina oglodala i otrcala. Kad je Tomo došao u mlin, zateče onu dvojicu, a bio je svaki doveo svoga konja; bila su to dva kljuseta, jedno ćoravo a drugo šepavo. Oni ga upitaju: »A gdje je tvoj konj, ludi Tomo?« »Doći će za tri dana«, odgovori im on. Oni mu se narugaju, a mlinar reče: »Hajde, Tomo, u dvorište. Tamo ćeš jesti, jer me stid, ako tko dođe. Zar ne vidiš, kakav si ogolio?« A to je bila istina. Tako je Tomo sam večerao i prenoćio s guskama. Ali kad je svanulo treće jutro, zatutnji na cesti kočija, a vuklo ju šest vilinskih konja u zlatnoj opremi. Za kočijom su vodili sedmoga, a to je bio Tomin konj. Iz kočije iziđe kraljevna i reče: »Gdje je Tomo?« Izvedu Tomu, a on se zastidi svoje odjeće; onda sluga odvede Tomu i pokaže mu krasno odijelo, a kad se Tomo oprao i obukao i došao pred kraljevnu, ni jedan kralj nije bio ljepši od njega. A kraljevna nije bila nitko drugi već ona šarena mačkica: ona i njezine dvoranke bile su uklete, a oslobodila ih Tomina vjernost. Ona ostavi onoga konja mlinaru i reče: »To je konj vašega najmlađeg momka.« Mlinar joj odgovori: »Onda je mlin njegov.« »Mlin njemu ne treba, on će biti moj suprug i kralj moje zemlje«, reče kraljevna i uzme Tomu u kočiju, a onda su odjurili do srebrene kućice: ali to nije više bila kućica, već kraljevska palača.

IVO I MARICA

Živio kraj šume drvar sa ženom i dvoje djece, Ivom i Maricom. Bio je siromašak, a kad je hrana poskupila, nije više imao ni kriške kruha za djecu. Jedne noći reče žena: »Ne možemo više ovako gladovati. Sutra ćemo djecu odvesti u šumu i tamo ih ostaviti.« Ocu to nije bilo drago, ali žena se ljutila i morao je poslušati. A djeca te noći nisu spavala. Sve su dobro čula, a onda Ivo ustane i kradom iziđe iz kuće, nakupi bijelih kamenčića i opet se vrati u postelju. U jutro svi pođu od kuće. Na putu Ivo je vadio svoje kamenčiće i po jedan spuštao na zemlju, dok nisu stali. U šumi nalože vatru, a otac reče: »Vi tu čekajte, a mi ćemo doći po vas.« Djeca su čekala, ali nitko nije došao. Izišao i pun mjesec, ali nikog nije bilo. Onda reče Ivo: »Hajdemo kući!« »Ne znamo puta«, zaplače Marica. »Ja znam put«, reče Ivo i povede sestru. Išao je i gledao oko sebe, a kako je bila mjesečina, vidio je bijele kamenčiće i tako je našao put i Maricu doveo kući. Za malo dana nagovori žena čovjeka da opet odvede djecu u šumu. Ivo je čuo šta ona govori, ali su te noći vrata bila zaključana. Onda se on dosjeti šta će raditi. Na putu u šumu on je mrvio svoj krušac, a kad su opet ostali sami, poveo je sestru kući; ali ptice bijahu pojele sve Ivine mrvice, i djeca zalutaju u velikoj šumi. * * Prolazila je noć, a djeca išla, išla su i drugi dan do večeri. Onda su legli pod stablo, a kad je svanulo, oni se opet dignu na noge. Hodali su šumom sve dalje, a onda opaze na grani bijelu ptičicu. Slatko je pjevala, a oni slušali, zatim je prhnula, a oni pošli za njom. Let let, prhala je s grane na granu, a za njom išla djeca i najzad ugledala kućicu. Kuda će ptičica varalica? Pravo na krov, a djeca pred vrata. Stali su pred kućicom, da je pogledaju: fini zidovi, bijeli krušac, slatkiši, licitarski kolači, sve lijepo ozidano, nema tu ni opeke ni kamena, prozori od šećera, krov od slatkoga kruha. Ivo reče: »Evo meni ručka.« Marica reče: »Meni šećer, a tebi kolači.« Lomili su i jeli, kad se iz kućice javi umiljat glas: »Liz griz žumance bjelance, tko liže moje okance? Tko goni moju ptičicu, tko glođe moju kućicu?« Djeca odgovore veselo: »Maca krade žumance, žaba liže okance, krilo nosi ptičicu, vjetar glođe kućicu.« Priđu k vratima, ali odmah uzmaknu, kad ugledaju dva crna oka. Bila je to stara vještica. Preko praga skoči miš, a za njim iziđe stara: ružna je, nos joj dug, prsti čaporasti, u ruci metla. Nakesila se, vesela što su došli za njezinom ptičicom. Ona ih milo zovne: »Hodite amo, draga djeco«, a djeca se prevare i pođu za njom. Tu su večerali, tu i legli u mekanu postelju. Sve lijepo, ali je došlo zlo jutro, jer je stara Ivu odvukla u kotac, neka se tu ugoji, a Marica je morala raditi i nositi Ivi jelo. On je u svom zatvoru jeo i plakao, a Marica dvorila i gladovala. Onda jednog jutra reče stara: »Nosi vodu, Marice, loži vatru! Sutra će Ivo na panj pa u kotao.« Marica posluša gorko plačući, a onda reče stara: »Hajde zavuci se u peć, da vidiš je li se dobro ugrijala.« »Ne znam kako ću«, reče Marica. »Kako ne znaš?« cikne stara, a htjela je da se Marica u peći sprži. »Evo ovako ćeš«, reče, podigne se i glavu pruži u peć. Ali sad Marica stisne zube i svom snagom túrne u peć vješticu, a onda za njom zatvori peć. Huu! Huu! Grozno je vrisnula čarobnica i odmah umuknula. Tako je izgorjela hudoba, a djeca se oslobodila i sretno se vratila kući.

TRNOVA RUŽICA

Živjeli u dalekoj zemlji kralj i kraljica. Imali su zlata i srebra i svakog drugog blaga, a nisu imali djeteta. »Da nam je samo jedno dijete!« govorili su svaki dan, ali uzalud. Prošlo je tako mnogo godina. Onda jednom, kad se kraljica kupala, iziđe iz vode žaba i progovori: »Ne tuguj, kraljice, tvoja će se želja ispuniti. Ti ćeš poviti žensko dijete.« I zaista, kraljica rodi prelijepu kćer, a kralj zovne na veselje mnoge goste. Pozvao je i vile iz svoga kraljevstva, da budu milostive njegovu djetetu. Bilo je u njegovu kraljevstvu trinaest vila; ali je zovnuo dvanaest, jer je imao samo dvanaest zlatnih tanjura, iz kojih će vile jesti, i jedna je morala ostati kod kuće. Gosti su veselo jeli i pili, a kad se gozba svršila, dignu se vile da idu kući. Na odlasku one pristupe djetetu, da mu udijele svoje darove. Jedna mu je darovala zdravlje, druga ljepotu, treća pamet, četvrta milinu, peta bogatstvo i tako redom. Svaka je vila dala šta je mogla, ali kad je došla na red dvanaesta vila, iznenada bane među njih trinaesta. Bila je uvrijeđena i ljuta, što i nju kralj nije zovnuo na gozbu. Nije nikog pogledala niti je uljudno pozdravila, već je samo siknula: »Kad kraljevoj kćeri bude petnaest godina, neka se ubode na vreteno i neka umre!« To kad reče, okrene se i ode. Svi se prestraše, ali sad pristupi djetetu dvanaesta vila, koja još ne bijaše rekla svoju želju. Ona nije mogla s djeteta skinuti kletve, ali je mogla nešto dobro nadodati. Ona reče: »Kad mala kraljevna umre, to će biti san. Neka se probudi za sto godina.« Gosti odu, a kralj ostane u velikoj žalosti. Onda on zapovjedi narodu da spali sva vretena, i tako nije više bilo vretena u njegovu kraljevstvu. Mala je kraljevna rasla i na njoj se ispune sve želje milostivih vila. Bila je dražesna djevojčica i svima je omilila, ljudima i životinjama. Kad bi je ugledali, konji su veselo njiskali i spuštali glave, da ih ona omiluje, psi pred njom ustajali na dvije noge, da im ona uhvati šapu, a pilići se kupili i veselo pijukali: Dobro nam došla! Tako su prolazile godine, a kad je svanuo njezin petnaesti rođendan, kralj i kraljica rano odu na šetnju, a kraljevna ostane sama. Rekli su joj neka se sama zabavlja, ali neka ne ide daleko. Bilo je lijepo jutro. Hodila je naokolo po dvoru i oko dvora, a kad je sve pogledala, dođe do stare kule. Tu zateče dva vojnika i glasnika na konju, koji je nosio kraljeva pisma da pozove goste za njezin rođendan. »Zdravo, naša kraljevna!« oni joj doviknu glasno, a ona im veselo domahne rukom, pogleda u kulu, reče sama sebi: »Tu još nisam bila«, i pođe gore. Dođe do vrata. Stara su, oko njih se plela paučina. Ona okrene ključ, potegne, vrata zinu, ukaže se sobica. Pogleda: u kutu sjedi starica, žvače i prede, pred njom kolovrat i vretence. Ona pozdravi: »Dobro jutro, bakice! Šta to radiš?« »Predem«, odgovori joj stara. »A kakva to stvarca veselo igra pred tobom?« »Lijepa stvarca«, reče stara i pruži joj vreteno. »Hoćeš li je uzeti u ruku?« »Hoću«, reče ona, uzme vreteno, i odmah se ispuni kletva ljute vile: kraljevna se ubode u prst i odmah je zaspala i nitko je nije mogao probuditi. I sve je zaspalo u gradu i dvoru i nitko se više nije micao. Kralj i kraljica bili su upravo došli sa šetnje i na svom su prijestolju zaspali. Župani i vojvode pred kraljem na svojim stolicama, sluge na svojim klupama, časnici na konjima i vojnici

na straži, svi su tako ostali, zatvorili oči i nisu se micali. Zaspali su i konji u konjušnici, guske na travi i patke na vodi, mačke na suncu i golubi na krovu. Kvočka nije kvocala, pilići nisu pijukali, i oni su zatvorili oči i ušutjeli. Zaspali su i miši u žitnici, muhe na zidu i vatra na ognjištu. Kraljeva pečenka na ražnju nije više cvrčala, a kuhar je bio podigao ruku da udari djetića, što je uštinuo pečenku, i ruka mu ostala u zraku, jer su obojica zaspali. Laste nisu letjele, vjetar nije puhao, u vrtu se nije više micao ni jedan listić.

Prolazila su ljeta i zime, a oko kraljeva grada bujalo trnje, raslo i nadvisilo grad i visoku kulu. Nije se vidio grad, a po svijetu išla priča o lijepoj kraljevni kako usred strašne trnove šume spava i nikako se ne budi. Mnogi su junaci pošli da je traže, ali se ni jedan nije vratio, jer su svi skapali stisnuti u ljutom trnju. Onda je opet došao mlad kraljević. Čuo je od nekog starca kako u onoj šumi stoji kraljevski dvor, a u njemu već sto godina spava prekrasna kraljevna po imenu Trnova Ružica. Opominjali su kraljevića neka ne ide, jer će poginuti, ali on nije slušao. »Ja se ne bojim«, govorio je, »hoću da je vidim.« I pošao je. I došao je do one šume, a bilo je prošlo upravo sto godina, i po trnju najednom procvatoše prekrasne trnove ružice, a pred njim se razmakoše grane, da mu otvore put. Išao je i ni jedan trn nije dirnuo njegovu odjeću, a kad je prošao, grane se opet sastaviše. Stigao je u grad. Ništa se nije micalo. Sve je oko njega bilo tiho, sve mirno. »Hej vi tamo, vratari, stražari!« dozivao je, ali mu nitko ne odgovori. Ni pas nije zalajao, ni muha se nije čula. Hodao je po stubama, po sobama i dvoranama, zavirivao i slušao, ali nigdje se usta nisu otvorila, oko nije trepnulo. Vojnici po zidinama, straže pred vratima, sluge po vrtu i dvoru, svi su bili mirni, nitko nije ni zijevnuo ni dahnuo, svuda je bila mrtva tišina: svi su spavali. »Je li tu kraljevna?« pomislio je kraljević, kad je u kraljevoj dvorani ugledao vojvode i župane a gore na prijestolju kralja i kraljicu i zlatne krune na njihovim glavama. On se spusti na koljeno da ih pozdravi, ali oni to nisu vidjeli, jer je i njima san zaklopio oči. Na dvorištu stajao pijevac, digao glavu i otvorio kljun, ali nije pjevao. I on je spavao. »Idem dalje«, reče kraljević. Išao je, a nitko ga nije čuo. Tamo je stara kula. Pod kulom tri sluge, ovdje dva vojnika, ondje na konju kraljev glasnik. Nitko ne vidi kraljevića, nitko ga ne pita, kuda će. »Idem gore«, reče on u sebi i zakorača uz kamene stube, pogleda u gusti zastor od zelena lišća i prelijepih crvenih ružica, a kad je digao paučinu i otvorio vrata, srce mu zaigra od sreće: ugledao je u kuli Trnovu Ružicu! Primakne se kraljević i ne odoli srcu, prigne se, ali se odmah trgne i porumeni od stida, jer je njegov poljubac začaranu kraljevnu probudio iz stoljetnog sna. Otvorila je oči, i najednom je oživio sav grad i svi se probudili, i ljudi i životinje. Kralj i kraljica, vojvode i župani, vojnici i sluge, svi su trli oči iza duga sna i pošli za svojim poslom. Golubi su poletjeli, pilići zapijukali i kvočka zakvocala, a pijevac je lupnuo krilima i zapjevao: Kukuriku, ustajte, svanulo je! Vatra je planula, na ognjištu zacvrčao ražanj i zveknula pljuska: to se je probudio kuhar, spustio ruku i kaznio djetića, što je štipao kraljevu pečenku. Nestalo je trnove šume, a u gradu nastalo veselje, jer će za sedam dana biti svadba lijepe kraljevne i sretnoga kraljevića.

SNJEGULJICA

Imao kralj kćerku, a bila je rumena kao ružica i bijela kao snijeg, pa su joj dali ime Snjeguljica. Još malena ostala je bez majke, a onda se kralj opet oženi i dovede drugu kraljicu. Bila je to lijepa žena, ali maloj kraljevni zločesta maćeha. Htjela je biti najljepša na svijetu i zamrzila Snjeguljicu, jer je i mala bila lijepa. Kraljica je imala čarobno ogledalo. Ono je sve vidjelo i sve znalo. Ona je često govorila svom ogledalu:

»Ogledalce, traži, istinu mi kaži,
od mora do gore zelene
je li koja ljepša od mene?«

Ogledalo je odgovaralo:

»Tražim, tražim, tko je najljepši,
vidim, vidim, najljepša si ti.«

Kad bi to čula, bila je vesela, jer je znala da ogledalo govori istinu. Ali je Snjeguljica rasla i svaki dan ustajala sve ljepša. Onda kraljica opet jednom upita svoje ogledalo, je li tko ljepši od nje, a ono joj odgovori:

»Tražim, tko je najljepši.
Snjeguljica, mila kći,
još je ljepša nego ti.«

Kad ona to čuje, zapovjedi svome lovcu da kraljevnu odvede u šumu i da je ubije. Lovac posluša i odvede Snjeguljicu u šumu, a kad je izvadio nož da joj probode srce, ona sklopi ruke i zaplače. Njemu se smili u duši, jer je nije mogao gledati kako plače. On baci nož i reče: »Bježi, Snjeguljice, i ne vraćaj se kući!« Onda se vrati i javi kraljici, da je kraljevna mrtva, ali to nije bila istina. Dok se kraljica veselila, Snjeguljica je živa i zdrava hodala po šumi; trčala je i padala, ustajala i bježala sve dalje, a oko nje šumilo drveće i žuborili gorski potočići. Bojala se divljih životinja, ali one nisu grizle i mirno su prolazile. »Zdravo, kraljevna!« doviknula je s grane vjeverica, a s potoka se javila košuta: »Sretan put, Snjeguljice, pozdravi nam patuljke!«, ali ih ona nije razumjela. Kad već bijaše sustala, ugleda kućicu i pomisli u sebi: »Bole me noge i ne mogu više hodati. Gladna sam i pospana. Idem ja unutra.« Pokucala je. Nitko se nije javio. Opet je pokucala, a onda otvorila vrata i unišla. Sve je tu bilo maleno: malen stol, na stolu sedam tanjurića i na njima sedam večerica, uz njih sedam čašica, a do zida sedam krevetića. Ona uzme zalogaj sa svakog tanjurića i malo vina iz svake čašice, a onda legne na jedan krevetac i odmah je zaspala. Malo kasnije dođu domaći, a to su bili patuljci rudari. Vidjeli su da je netko dirao njihovu večeru, a kad su ugledali Snjeguljicu, svi se razvesele i priđu k njoj, da je gledaju. »Ej Bože dragi, što je lijepo ovo dijete!« šaptali su, ali je nisu budili. A kad je svanulo jutro, nisu je pustili iz kuće, već su je uzeli da im bude domaćica. Ona im je čistila kućicu i spremala večeru, a oni su po danu u gori kopali zlato i pred noć se vraćali. * * Dok je kraljevna živjela u šumskoj kućici, kraljica je bila mirna, a onda opet jednom upita svoje ogledalo, je li tko ljepši od nje. Ono joj odgovori:

»Tražim, tko je najljepši,
vidim, vidim, nisi ti.
Snjeguljica, mila kći
iza sedam brežuljaka
pokraj sedam patuljaka
još je ljepša nego ti.«

Kad ona tako dozna da je lovac lagao i da živa Snjeguljica stanuje kod sedam patuljaka, cikne od jada i spremi se da sama kraljevnu ukloni s ovoga svijeta. Ona namaže lice i načini se kao starica seljanka, zatim uzme u jednu ruku štap a u drugu košić jabuka, a jedna jabuka bila je otrovna. Onda ode u onu šumu i hajd hajd, dođe do kućice, zakašlje, podigne štap i pokuca. »Tko je?« »Ja sam, siromašna žena, prodajem jabuke.« Čuje Snjeguljica njezin glas, ali ne smije otvoriti. Patuljci su joj rekli,neka nikom ne otvara vrata. »Ne ću ja nikakvih jabuka«, govorila je kroz prozor, »hajdete vi kući.« Kraljica opet zakašlje: »Kh kh, dobro, idem. Lijepe su jabuke, kh, kh, imam pun košić.« Snjeguljici je bilo žao stare žene. »A kako ste došli ovamo? Ovdje nitko ne dolazi.« »Izgubila sam put. Zalutala. Kh kh, sustala. A moram prodati. Dobre su jabuke. Slatke. Kao šećer.« Snjeguljica je gledala s prozora. »Ne mogu vam otvoriti. Ne daju patuljci. Boje se da ne dođe zločesta kraljica. Ništa ne smijem kupiti.« Kraljica reče: »Pa nemojte kupiti. E, sad idem. Ali smijete pojesti jednu. Evo vam, kušajte samo kako je fina.« I pruži kraljevni jabuku. Lijepa jabuka, s jedne strane žuta kao zlato a s druge rumena kao ružica. Bila je to ona otrovna jabuka. Snjeguljica uzme i zagrize, ali kad je progutala zalogaj, odmah kao mrtva padne na zemlju, a kraljica se glasno nasmije i ode. — Uvečer dođu patuljci. Plakali su i uzdisali, trčali po kući i donosili vodu, ložili vatru i varili trave, mučili se oko kraljevne, ali joj nisu mogli pomoći. Onda oni načine lijes od stakla i nju polože u lijes, a na njemu napišu da se zove Snjeguljica i da je bila kraljevna. Zatim je plačući odnesu na brijeg blizu svoje kućice. I svaki je dan jedan patuljak kraj nje klečao, a drugi su dolazili da je gledaju i donosili cvijeće. Dolazili su i dobri susjedi, da gledaju kraljevnu: golub i miš, gušter i druge uljudne životinje, a stara je sova na vratima svoga stana po noći stražila, jer je ona noćni čuvar. Ona je znala mnoge stvari. Znala je da će doći lijep kraljević, i zato je dobro pazila. Tako je i bilo. Kraljević je došao, a bio je na konju. Kad je ugledao lijes i u lijesu Snjeguljicu, sjahao je s konja i kleknuo. Dugo je u nju gledao, a onda govorio patuljcima: »Dajte mi Snjeguljicu, da je nosim u moj grad. Ja ću je čuvati kao svoje najmilije blago.« Oni mu se smiluju i odgovore: »Nosi je kući, kad je toliko ljubiš!« I posuli su je cvijećem, i plakali su, kad su njegove sluge nosile Snjeguljicu. Ali nisu dugo plakali. Dok su sluge s lijesom prolazile kroz grmlje, dogodi im se te iznenada posrnu i od potresa Snjeguljici izleti iz grla onaj zalogaj otrovne jabuke, a ona otvori oči i bila je živa i zdrava. Onda je kraljević metne na konja i povede svojoj kući, a patuljci im požele sretan put i odu u svoju kućicu, da im spreme darove za vjenčanje. Za malo dana ona se uda za kraljevića, a maćeha glavom plati svoju zloću.

V. KIRIN

ŽABA I LIJEPA KRALJEVNA

Bile u jednoga kralja lijepe kćeri, a najmlađa bila tako lijepa, da se je i Sunce svaki dan čudilo, kad bi je ugledalo. U njezina oca bio je lijep dvor, iza dvora šuma, u šumi zdenac, a kraj zdenca njezino najmilije mjesto. Dođe ona jednom da se tu igra, ali joj njezina zlatna lopta padne u zdenac. Žao je bilo kraljevni, jer je lopta bila njezina najmilija zabava. Kad je vidjela kako u zdencu nestade njezine igračke, zaplače glasno. Najednom čuje glas: »Zašto plačeš, kraljevna?« Ona se obazre. Bila je to žaba, koja je iz vode pružala svoju ružnu glavu. »Pala mi je u zdenac moja zlatna lopta.« »Šta ćeš mi dati, ako ti izvadim loptu?« reče žaba. »Moje haljine i bisere, pa i moju zlatnu krunu, sve ću dati.« »Ne marim ja za tvoje bisere i tvoju zlatnu krunu. Moraš me povesti, da se igram s tobom i da s tobom jedem i spavam. To mi obećaj i ja ću ti donijeti loptu.« Kraljevna pomisli: »Ne može se žaba igrati sa mnom, ona mora sjediti u svom zdencu,« i sve joj obeća, a žaba zaroni, iznese loptu i baci je pred nju na travu. Ona cikne veselo, zgrabi loptu i potrči kući, a žaba poviče: »Polako, ne mogu ja tako brzo trčati!« Ali ona nije čekala i žaba se je morala vratiti u zdenac. * * Kad je kraljevna drugi dan sjedila za ručkom, najednom svi čuju: klič klač klič klač! Nešto je tapkalo uza stube i pokucalo na vrata. Zatim se javio sitan glas: »Kraljevnice najmlađa, otvori mi vrata!« Ona potrči i otvori vrata, ali ih odmah zatvori i uplašena opet ode na svoje mjesto. Otac je upita: »Što se bojiš, dijete? Da nije po tebe došao kakav div?« »Nije, već gadna žaba.« »Pa šta hoće od tebe?« Kći mu sve kaže i najzad prizna šta je obećala žabi. Tada se opet začuje kucanje i javi se glas: »Kraljevnice najmlađa, otvori mi vrata! Tebi kucam tebe zovem, ima pola sata: za tebe sam sva četiri žuljala koljenca, da ti dodam zlatnu loptu iz dubokog zdenca. Kraljevnice najmlađa, otvori mi vrata!« Kralj reče: »Šta si obećala, to moraš i učiniti. Otvori joj!« Ona posluša, a žaba doskakuta i reče: »Podigni me na stočić!« Ona je podigne, a žaba skokne na stol i reče: »Primakni mi svoj tanjurić, da s tobom ručam!« Kraljevni se gadilo, ali je morala poslušati. Žaba uzme žlicu i stane jesti. Nije hajala što se oko nje svi bijahu zgrozili, što je momak od straha prosuo voće, a kraljevna ljuta stala i u sebi proklinjala svoju zlatnu lopticu. Najzad je morala sjesti, ali ništa nije jela. »Dobro sam ručala,« reče žaba, »ovo je fino jelo. A sad ću malo zadrijemati. Odnesi me u svoju sobicu, da s tobom spavam. Ne volim ja sama spavati, onda ružno sanjam.« Kraljevna zaplače, ali otac nije popuštao. »Tko ti je pomogao u nevolji, ne smiješ ga prezirati,« rekao je strogo. Ona stisne srce, uhvati među prstima žabu i odnese je u svoju sobu. Tu je spusti u kut, ali žaba nije bila zadovoljna. »Metni me odmah na svoju postelju, ili ću sve reći tvome ocu!« Djevojka se naježi od groze, a onda dohvati žabu i svom snagom udari njome o zid. Žaba padne na pod, ali opet oživi, a kad je stala na noge, nije to više bila žaba, već mlad kraljević krasnih očiju. To je on i prije bio, ali ga je zla vještica pretvorila u žabu, i samo najljepša kraljevna mogla mu je opet vratiti njegovu ljudsku priliku, ako svojom voljom ubije žabu. Kraljevna je bila zadovoljna, a vi pogađate šta je dalje bilo: postali su muž i žena, i bili su sretni.

V. KIRIN 50

BUBNJAR

Došeta se jedne večeri mlad bubnjar do jezera i ugleda na obali bijelu košuljicu. On pomisli u sebi: »Ovo je netko izgubio«, te uzme košuljicu i metne je u džep. Kad se vrati kući i legne da spava, začuje glas: »Bubnjaru!« Bila je noć, ali je ipak u mraku opazio bijelu priliku. »Šta želiš?« upita bubnjar, a glas mu odgovori: »Vrati mi moju košulju.« »Hoću, ako mi kažeš tko si«, reče on. »Ja sam kći moćna kralja, ali me zarobila vještica i moram slušati. Svaki dan doletim na jezero da se okupam, ali se danas ne mogu vratiti, jer su na košulji moja krila.« Bubnjar joj pruži košulju i reče: »Mogu li ti pomoći?« »Teško«, reče ona, »morao bi doći na Staklenu goru, da me izbaviš.« »A kako ću doći tamo?« »Kroz opaku šumu gdje žive divovi.« Kad je to rekla, ode. * * Drugi dan bubnjar dođe u opaku šumu i gromko zabubnja, kad se iz šikare podigne orijaš div i zagrmi: »Zašto si me probudio?« »Moram javiti, neka moja vojska dođe ovamo«, lagao je momak. »A šta hoće ta vojska ovdje?« upita div. »Hoće da vas divove pobije.« »Neka dođe«, reče div, »sve ćemo vas redom satrti kao crve.« »Ne ćete, mnogo je vojnika, a nose oštro oružje.« Div progovori tiše: »Idi ti i vrati vojsku, a mi ćemo vaš narod ostaviti na miru. Ako još štogod želiš, ja ću ti učiniti.« »Odnesi me do Staklene gore, a ja ću odmah zabubnjati, neka se vojska vrati.« »Hoću«, reče div i metne na dlan malog čovjeka. Bubnjar se nije plašio, već je mirno stajao, a gledale ga ptičice, vjeverice i patuljci planinari; onda zabubnja veselo, a div ga digne na rame, reče: »Drž me za uho!« i poleti. Bubnjar ga zgrabi za uho i nije ga puštao, i tako su stigli do Staklene gore. »Sad me nosi gore!« reče bubnjar, ali div nije smio gore; on mu pokaže čarobno sedlo, koje vještica bijaše ostavila pod gorom, a momak sjedne na sedlo i ono ga odnese. Kad je doletio na Staklenu goru, vidi, na livadi stoji kuća, a iza nje velika šuma. Iz kuće iziđe starica, oči joj crvene, nos dug, na nosu naočari. »Šta hoćeš?« upita ga. »Ručak i postelju,« odgovori bubnjar. »To ćeš dobiti, ako svršiš svoj posao.« »Posla se ja ne bojim,« odgovori on, i starica ga uvede u kuću. U jutro mu pokaže onu šumu, dade mu sjekiru i reče: »Posijeci mi i složi do večeri svu ovu šumu, a kad padne mrak, moraš sva drva spaliti.« On stane sjeći, ali do podne obori samo jedno drvo. Tada iz kuće dođe krasna djevojka s ručkom u košiću, a kad vidi da je žalostan, reče: »Sada ručaj pa lezi i spavaj, a kad ustaneš, posao će biti gotov. Ovamo će doći stara i šta ti ona reče, ti uradi i ne boj se, a onda vješticu baci u oganj.« On je posluša i zaspi, a ona okrene na prstu čarobni prsten i reče: »Lomi se, složi se, šumice!« a šuma legne na zemlju, sama se isiječe i sama se složi u hvatove. Ona opet okrene prsten i reče: »Svaki crvak pod kamen, svako drvce u plamen!«, a kad se bubnjar probudi, vidi kako se plamen diže do neba, ali djevojke nije bilo, a došla stara. »Huhu, zebem!« huktala je. »Krasne vatrice! Eno u vatri leži panj. Izvadi ga!« Bubnjar skoči sred ognja i plamen mu ne učini ništa. Onda izvadi onaj panj, a kad ga je spustio na travu, stvori se od njega ona krasna djevojka, a to je bila kraljevna. Sad vrisne stara: »Ne ćeš je imati!«, ali on priskoči, zgrabi zlotvorku i baci je u oganj. Tako je izbavio kraljevnu, a onda s njom na čarobnom sedlu odleti kući i s njom se vjenča.

V. KIRIN

HRABRI KROJAČIĆ

Evo ga na slici. Ovako je on iglicom šio i kroz prozor gledao u široki svijet. Prošla seljanka. I jeknuo glas: »Dobar pekmez, jeftino!« Čuo je i skoknuo na prozor. »Ovamo!« doviknuo je, a ona došla. Skinula je s glave košaru i povadila sve lonce, a on svaki lonac omirisao, iz svakog lonca liznuo i najzad kupio polu mjerice. Onda je krušac namazao pekmezom. I došle muhe, a on dohvatio krpu i navalio, zatim prebrojio: sedam mrtvih muha i ni jedna manje! A sve pale od jednog njegova udarca. Kad on to vidi, ohrabri se, okrene se, skroji pojas, na njemu naveze krupnim slovima: **Jednim udarcem sedam,** opaše se, zatvori kuću i ode u svijet. Bio je malen a pojas širok, i svak je mogao čitati šta na njemu piše. Narod je šaptao: »Ovo je silan junak, ovaj najednom ubija sedmericu. Nije dobro njemu stati na put.« Ni divova se nije bojao. S njima je večerao i spavao u njihovoj pećini, ali on bio lukav a oni velika tijela a male pameti, pa ih je prevario i ostao živ i zdrav. * * Hodeći po svijetu najzad on dođe u kraljevo dvorište i tu legne da prospava. Opaze ga ljudi, a kad su pročitali: **Jednim udarcem sedam,** jave kralju: »Eno dolje spava nekakav mališan, ali je strašan junak; kad mahne sabljom, ode sedam glava. Nama treba takav, ako dođe do kakvog rata.« Onda kralj pošalje k njemu svoga župana, a ovaj ode i pričeka, a kad se junak probudio, on ga upita, hoće li biti kraljev vojvoda. »Hoću«, reče krojač, »zato sam i došao da budem kakav knez ili štogod veće.« Tako on postane vojvoda, ali to nije bilo drago kraljevim časnicima. Njima ne treba takav junak, govorili su, jer ako se naljuti, njihova će koža platiti; zato kralj neka onoga čovjeka otpusti iz službe, ili oni svi odoše kući. Kralj bi to učinio, ali se i on plašio. Najzad se dosjeti te naredi krojaču, neka udari na dva jaka diva koji muče narod, pa ako ih ubije, on će mu dati kćer. Nadao se je da će ga divovi satrti, ali se prevario. Krojač se ne uplaši, već se ušulja u šumu i nađe divove kako pod drvetom spavaju. Onda uzme nekoliko kamenica, popne se na drvo i spusti jednu na prsa prvom divu, a ovaj se probudi i upita drugoga diva: »Zašto me udaraš?« »Nisam te udario!« »Jesi.« »Nisam.« »Jesi.« »Nisam.« Oni opet zahrču, a on baci svakom na prsa po jednu još veću kamenicu. Prvi zaurla: »Opet si me udario!«, a drugi: »Ti si mene!« Oni se grdno svade, onda se uhvate i najzad stanu čupati stabla i jedan drugoga prebijati, dok nisu mrtvi pali na zemlju. Sad krojač siđe i udari svakoga mačem nekoliko puta, a onda javi kralju da je ubio divove. Kralj se još više uplaši i pošalje krojača da ubije strašnog jednoroga, pa će mu dati kćer, a opet se nadao da će poginuti. Krojač nađe u šumi jednoroga i stane pred njega, ali se dobro čuvao, a bio je hitar kao zec. Jednorog nasrne da ga probode, a kako je čovjek dotle skoknuo za deblo, on u trku zabode svoj rog u deblo i nije ga mogao izvući. Krojač to jedva dočeka i priskoči s užetom. Za čas je bio jednorog svezan i glava mu pripeta za nogu, a kad mu je sjekirom izbio rog iz debla, povede ga na užetu i dovede pred kralja. Kralj se zamisli. Najzad opet nešto izmisli i reče krojaču, neka mu ulovi dvije bijesne divlje svinje. Ali je krojač i njih prevario: domamio ih je u šumsku kapelu i tu ih zatvorio, i tako je sretno svršio i treću zadaću, a kralj mu dao kćer i on se oženio. I sretni su bili, pa ako su živi, i danas im je dobro.

SEDAM ŠVABA

Sastalo se sedam Švaba. Prvi je bio Šulc, drugi Jakli, treći Marli, četvrti Jergli, peti Mihal, šesti Hans, sedmi Fajtli. Oni se složno dogovore, te će zajedno otići od kuće, da se u svijetu bave junačkim poslovima. A da lakše ratuju, oni načine jedno jedino ali jako i dugačko koplje. To koplje oni zajedno uhvate, prvi najsnažniji, a to je bio Šulc, za njim ostali, a zadnji je bio Fajtli. Tako su koračali po širokom svijetu i jednog dana oni pod večer dokasaju na zelenu livadu. Tu im u sumraku izleti ususret krupan stršljen i zabrunda dubokim glasom. Prepadne se Šulc, oblije ga vruć znoj. On poviče: »Stojte, čujem bubanj!« Jakli podigne nos i reče: »Jest nešto, evo mi u nosu smrdi barut.« Šulc u strahu skoči preko plota, ali mu noga nagazi na ostavljene grablje, i to upravo na zupce, a držalica poleti njemu u lice i zada mu ružan udarac. On pomisli da ga je dočekao neprijatelj i vikne: »Ne udaraj na me, junače! Predajem se!« »I mi se predajemo!« poviču svi složno, ali kad vide da tu nikog živa nema, opet se ojunače i zakunu se, da o tomu nigdje ne će govoriti. * * Za koji dan stignu opet na nekakvu livadu, a na livadi sjedio na suncu zec. Sjedio i spavao. Pametni zeko podigao uši i ostavio oči otvorene, da vidi ako se tko primakne, a te krupne oči strašno su sijevale u po bijela dana. Svima je bilo teško, ali je Šulcu bilo najteže: bio je najbliži onome strašilu, ali opet nije pustio koplja. Jakli se je od straha uhvatio za glavu, a treći, Marli, podigao ruke, ali nije ni jeknuo. Ostao je na nogama, zato i njemu čast, ali je hrabri Mihal tresnuo o zemlju i koplje ostavio onoj dvojici iza njega. Najzad se pomalo smire. »Strašna zvijer,« rekoše, »a pobjeći ne možemo. Ako joj okrenemo leđa, ona će nasrnuti i mi svi redom poginusmo.« Na kraju se slože da zametnu bitku, pa će makar tko ostati živ, da kući odnese glas. Onda svi čvrsto uhvate koplje, prvi Šulc, a ostali po redu. Fajtli, zadnji, ohrabri družinu i reče: »Udarite, braćo!« Okrene se Hans, onaj ispred njega, i reče: »Grom i trijes i pako, brbljati je lako, a ti vazda s kraja, kad gonimo zmaja!« Mihal, peti po redu, jekne: »Gonit ćemo vraga preko svih planina,« a Jergli, onaj pred njim, nadoda: »Vrag akoli nije, njegova je strina il rođena mati iz paklenih tmina.« Sad se javi Marli: »Idi, Fajtli, koplje ti naprijed lati, ispred ovih ja ću iza tebe stati!«, ali Fajtli reče: »Šulc je naša glava, neka on ga smrvi, njegovo je pravo da juriša prvi.« Sada Šulc stisne koplje i srčano zapovjedi: »Udrite, junaci, neka bude krvi!« Svi čvrsto zgrabe koplje da navale, a Šulc je bio najhrabriji, i zato prvi zaurla: »Hau! Hurlehau! Hauhau!« Zec se probudi i uteče, a Šulc dahne radosno: »Ala, Fajtli, gledni, ma tko bi to reko? Pa to nije nitko već je ludi zeko.« * * Sad oni krenu na nove pustolovine i dođu na rijeku Mozelu. Nije bilo mosta, a voda je bila tiha, uz kraj plitka, ali tamo dalje duboka. Oni to nisu znali. Prvi će preko vode Šulc, a drugi će čekati. Ugazi Šulc i ode podaleko, a onda nagazi na vir i potone. A njegov šešir zaplivao po vodi. Dopliva žaba. Sjedne na šešir i veselo kvakne: Kvad kvad! Čuju to oni drugi, a ne čuli dobro, te im se učini da im Šulc s one strane dovikuje: »Hajd hajd!« i svi pođu. I svi potonu: prvi Jakli i tako dalje, a zadnji Fajtli. Tako ih žaba namami na dubinu i ni jedan od sedam Švaba ne vrati se svojoj kući.

Kirin
50.

STOLIĆU PROSTRI SE, MAGARAC ZLATARAC I UDRI BATINO

I

Imao krojač tri sina i jednu kozu. Koza je bila zločesta, ali njezino mlijeko dobro, pa su je dobro čuvali. Svaki je dan jedan sin vodio kozu na zelenu pašu. Jedno jutro odvede najstariji sin kozu na crkveno dvorište, a tu je bilo dobre trave i svakakvih mladih listića. On je pazio da koza jede, a ona cijeli dan brstila i žderala. Kad je sunce zašlo, ona zatvori gubicu, a on upita: »Reci mi, kozice, hoćeš li još jesti?« Ona mu odgovori:

»Pojela sam kola trave,
s listića sam rosu pila.
Ne bih više ni travčice
ni kapljice okusila.«

»E, pa onda hajdemo kući,« reče momak i odvede kozu kući. »No, je li se naša koza najela?« upita krojač, a sin mu odgovori: »Jest, jest, najela se i ništa više nije mogla okusiti.« Ali otac nije sinu vjerovao. Otišao je u stajicu, pogladio kozu po glavi i upitao: »No, kozice, jesi li sita?« Ona mu odgovori:

»Od čega bih sita bila?
Cijeli sam se dan mučila
oko crkve i dvorišta,
okusila nisam ništa.«

»Ah ah«, naljuti se krojač, »jadnica si ti, a moj najstariji sin lažac je i petljanac, ali ja ću njemu pokazati!« I potrči u kuću, dozove sina i vikne: »Zar ti tako mene slušaš, lijeni stvore? Pustio si dobru životinju da cijeli dan gladuje, a meni lažeš da se je najela!« I zgrabi metlu te momka istjera iz kuće. Drugi dan pođe drugi sin i odvede kozu do vrtne živice. Tu je tražio za nju mlade grančice i slatke pupove, a ona je to rado jela. Pružala je gubicu, otkidala i žderala, a kad je najzad oglodala svu živicu i napunila trbuh, nije više mogla. Onda je momak upita, bi li još jela, a ona mu kaže da ništa više ne može. Onda je on odvede kući. Opet ona slaže krojaču da ništa nije jela, a krojač i drugog sina istjera iz kuće. Treći dan odvede najmlađi sin kozu u nekakvu šumicu, a tu je bilo svakakvih zelenih grančica. Opet je koza žderala i zubi joj od jutra do večeri nisu mirovali. Najzad se nasiti i reče momku: »Ti veliš: Jedi, kozice!, a ja ne mogu više i hoćeš da mi pukne trbuh. Vodi me odmah kući!« Momak je odvede kući, ali ona bila prokleta i opet slaže krojaču da ništa nije jela, a on otpaše sa sebe pojas pa i trećeg sina isprаši iz kuće. * * Sad je krojač ostao sam i sam je četvrti dan poveo kozu. »Hajde, sirotice moja«, govorio je, »ja ću tebe čuvati, ne ćeš ti biti gladna.« Tražio je mirisave travke i vodio kozu od grma do grma, a ona jela i trpala u sebe, tako sve do večeri. Onda je on upita, je li još gladna, a ona reče: »Vodi me kući!« Kad su došli kući, on joj reče: »No, eto, danas si sita.« Koza mu odgovori:

»Od čega bih sita bila?
Od jutra sam dangubila:
ni travčice ni listića
nisam danas okusila.«

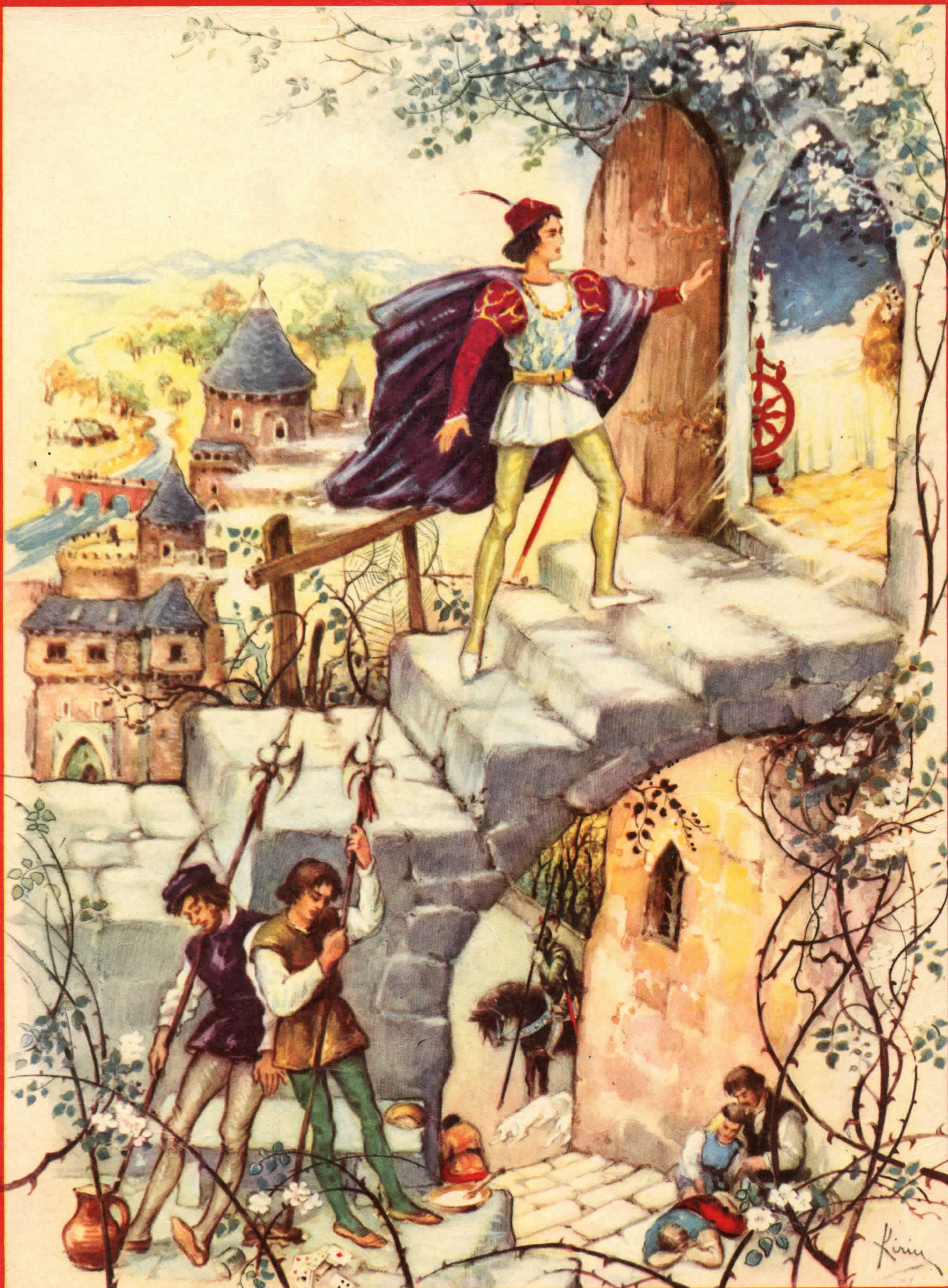
»Šta, šta? Ti prokleta lažljivice, ti rogata vještice, sada ću ja tebe naučiti da ne smiješ lagati poštenom gospodaru!« vikne krojač i dohvati bič. Piju šiju fiju! zviždao je bič po njezinim leđima, a ona vreknula: »Brekeke!«, uzdahnula: »Moram bježati!«, poskočila, pretrgnula uzicu i utekla u polje.

V. KIRIN 50

II

Kad su sinovi pobjegli iz kuće, otišli su u svijet i tražili posla. Prvi dođe u nauk drvodjelcu, a kad je sve naučio, majstor mu pokloni čarobni stolić. Bio je to vrijedan stolić. Metneš ga preda se i rečeš: Stoliću, prostri se! i eto ti jela i pića koliko poželiš. Momak uzme stolić, zahvali majstoru i ode. Hodao je po svijetu, pa se jednom sjeti oca i pođe u svoje selo. Usput ode u krčmu i tu zateče mnoge ljude, a kako je bio dobra srca, padne mu na um da ih pogosti za svojim stolićem. To on i učini, ali mu varalica krčmar u noći ukrade stolić i podmetne drugi. U jutro momak zgrabi taj stolić, misleći da je onaj pravi, ode iz krčme, dođe najzad kući i pokaže ocu što je donio. Sad oni zovnu rođake, da ih počaste; ali kad je sin donio stolić i rekao: Stoliću, prostri se!, ničega nije bilo, a rođaci su morali gladni otići svojoj kući. * * Drugi sin dođe k mlinaru. Pošteno je mlinario i zato njemu majstor, kad je izučio zanat, pokloni magarca. Bio je to magarac zlatarac, a takovih nema mnogo na svijetu; ako ga dovedeš na plahtu i progovoriš: Savaraka cikacaka bija baja buf!, on će odmah i sprijed i strag sipati zlatnike, više nego što trebaš. I on zahvali majstoru, a kad se nahodao po svijetu, sjeti se kuće. Hudom srećom ode i on u onu krčmu. Opazio krčmar, kad je momak od svog magarca u staji iskao i dobio zlatnike, te mu ukrade zlatarca a uz jasle priveže drugog magarca. Dođe sin kući i pohvali svoga magarca, te opet zovnu rođake, neka vide šta oni imaju; ali kad je sin doveo na plahtu magarca i ono izgovorio, nije lijepo ni pričati šta je onaj prostak istresao na plahtu. * * Ni treći sin nije tratio dane. Učio je i naučio tokarski zanat, a kako bijaše majstoru omilio, on mu pokloni vreću i u vreći batinu. Ta batina bila je nešto fino, pravi prijatelj čovjeku putniku: udare li na tebe kakvi lupeži a ti njoj rečeš: Udri, batino!, ona ti klisne kao pas iz košare, a onda se ne boj, već samo skrsti ruke i gledaj šta ona radi. I ovaj sin pođe kući, te i on zanoći u onoj krčmi. A braća su mu već prije pisala šta im je uradio lopov krčmar, a on to nije zaboravio. Kratko: on se u krčmi pohvali da nosi u onoj vreći veliko blago, a krčmar, misleći da su to dragulji, dođe po noći da izvuče onu vreću momku ispod jastuka. A momak je samo čekao zgodu da vikne: Udri, batino! I viknuo je. Ostalo ne ćemo pričati, nego ćemo ostaviti jadnoga krčmara i njegove modrice, da otpratimo momka, koji će iz krčme odvesti pravog magarca zlatarca i na njemu pravi čarobni stolić. Dođe sin kući i tu ga otac i braća lijepo dočekaju. Najzad im on kaže, kako je svršio posao s krčmarom. Onda oni, da operu dvije sramote, opet zovnu rođake, neka se s njima zajedno provesele. A kako je bilo, kad su svi posjedali i kad je najstariji viknuo: Stoliću, prostri se!, to ne treba ni reći; neka to kaže slika. Tu vidimo i drugog brata, kad je došao na red sa svojim pravim magarcem i rekao: Savaraka cikacaka bija baja buf! I plahta je tu, i mili su rođaci tu, a da je to bio pravi magarac zlatarac, to najbolje znaju oni koji eno kupe žute zlatnike. Vidimo da se svi vesele dukatima i dobroj večeri, a ne gledaju poštenu batinu: ali i ona je tu, jer je pravedni slikar nije zaboravio.

Miš pade u lonac,
priči je došao konac.

STAMPARSKI ZAVOD »OGNJEN PRICA«, ZAGREB